

SIIRTOLAISUUS-
INSTITUUTTI

Metodologisia ja tutkimuseettisiä näkökohtia luottamukseen

Johanna Leinonen
Erikoistutkija

Esityksen sisältö

- Luottamuksen tutkimuksen metodit
 - Kvanti + kvali
- Luottamuksen rakentuminen tutkimuksessa –
fokuksessa pakolaisuuden tutkimus
 - Tutkimuseettisiä haasteita
 - Miten luottamusta rakennetaan?

Tilastollinen tutkimus

- Miten *operationalisoidaan* luottamus?
- Kaksi pääasiallista lähestymistapaa:
 - Luottamus käyttäytymisenä – kokeellinen tutkimus. Esim. kognitiiviset prosessit
 - Luottamus asenteina – kyselytutkimukset. Esim. persoonallisuuden psykologia, politiikan tutkimus
- Laajat joukot + yksilötaso, toistettavuus
- Ei kerro välttämättä luottamuksesta jokapäiväisessä elämässä
- Ei yleisesti hyväksyttyä määritelmää luottamuksesta – valtavasti erilaisia tutkimusasetelmia

Laadullinen tutkimus

- Tutkittavan omat kokemukset, tulkinnat ja määritelmät luottamuksesta
- Luottamuksen prosessimaisuus: rakentuu osana mennyttä, tätä hetkeä ja tulevaa
- Tutkijan joustavuus ja refleksiivisyys tutkimusprosessissa keskeistä
- Kontekstualisointi ja kulttuurinen sensitiivisyys

Laadullinen tutkimus

- Aineistoja: haastattelut, keskustelut, (osallistuva) havainnointi, toimintatutkimus, pitkittäistutkimukset, tekstiaineistot (kirjeet, sähköpostit, päiväkirjat, virallisluntoiset tekstit...), ei-kielelliset lähestymistavat (tunteet), visuaaliset menetelmät (esim. valokuvaus, mentaalikartat...)

Tutkimuseettisiä haasteita

- Hynes (2003): luottamuksellisen suhteen luominen on välttämätön tutkimuksen onnistumisen kannalta – mutta monia haasteita
 - Pakolaisuus ja epäluottamuksen historia
 - Pakolaisuuteen kietoutuva epäilyksen kulttuuri (*culture of suspicion/disbelief*)
 - Luottamukseen kietoutuvat valtarakenteet
 - Erityisen haavoittuvassa olevien tutkiminen (esim. paperittomat)
 - Eronteko viranomaistahoihin
 - Epärealististen odotusten ja toiveiden ehkäiseminen
 - Luottamus sensitiivinen aihe – sosiaalisesti hyväksyttävät vastaukset?

Miten luottamusta rakennetaan?

- Yksityisyydensuoja ja itsemääräämisoikeus
- Luottamuksellisen suhteen (*rapport*) rakentaminen vie aikaa: esim. vapaaehtoistyö, ajanvietto yhteisöissä
- Pääsy (*access*) yhteisöön: portinvartijat ja yhteisössä marginaalisessa asemassa olevat
- Kulttuurinen sensitiivisyys, empaattisuus
- Vastavuoroisuus (*reciprocity*) ja yhteistyö (*collaboration*)
 - Research *for, on* or ***with*** refugees

Uudenlainen näkökulma suostumukseen

- Mackenzie, McDowell & Pittaway (2007): toistuvan suostumuksen malli (*iterative model of consent*) →
Perinteisen tutkimusasetelman uudelleenajattelu
 - Riskien minimoinnista vastavuoroiseen, keskustelevaan suhteeseen
 - Tutkittavien tarpeet, arvot ja huolet huomioon koko tutkimuksen ajan – tutkittavan autonomian kunnioittaminen ja tukeminen
 - Mukana kaikki hankkeeseen kuuluvat (esim. tulkit, assistentit, NGO:t...)
 - Tulosten jakaminen
 - Vastaa paremmin aineistokeruun realiteetteja
- Tuloksena luottamuksellisen suhteen rakentuminen

Kirjallisuutta

- Hynes, T. (2003). The Issue of 'Trust' or 'Mistrust' in Research with Refugees: Choices, Caveats and Considerations for Researchers. *New Issues in Refugee Research*, Working Paper No. 98, UNHCR.
- Josselson, R. (2012). The Ethical Attitude in Narrative Research: Principles and Practicalities. D. J. Clandinin (ed.), *Handbook of Narrative Inquiry: Mapping a Methodology*, 537-566. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Lyon, F., Möllering, G. & Saunders, M. (2015). *Handbook of Research Methods on Trust*. Cheltenham: Edward Elgar cop.
- Mackenzie, C., McDowell, C. & Pittaway, E. (2007). Beyond 'Do No Harm': The Challenge of Constructing Ethical Relationships in Refugee Research. *Journal of Refugee Studies* 20 (2), 299-319.
- Möllering, G. (2006). *Trust: Reason, Routine, Reflexivity*. Amsterdam: Elsevier.